

Zadruga

List za združništvo in razne
narodno-gospodarske razprave.

Last in glasilo „Zadružne Zveze v Celju“.

Urejuje: **Janko Lešničar.**

Uredništvo in upravništvo je na Schillerjevi cesti št. 3,
I. nadstropje v Celju. Rokopisi se ne vračajo. Naročnina
se naj pošilja »Zadružni Zvezi v Celju«. Ponatise iz
»Zadruga« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir.

Naročnina celoletno 3 K. — Cene inseratom po dogovoru.
List izhaja 1. in 15. dan v mesecu.

Vabilo na
izredni občni zbor

Jubilejne mlekarnе v Št. Jurju ob juž. žel.,
ki se bo vršil

dne 21. novembra 1915 v združni pisarni
s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva o sanaciji zadrugaе. — 2. Likvidacija zadrugaе. — 3. Raznosti.

V ŠT. JURJU ob j. ž., dne 1. novembra 1915.

Jubilejna mlekarna v Št. Jurju ob juž. žel.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Posojilnica v Mariboru

(Narodni dom)

sprejema **hranilne vloge** na knjižice in
v tekočem računu.

Obresti se pripisujejo glavnici polletno, rentni
davek plačuje zavod iz svojega.

Posojila daje na hipotečni in osebni kredit.

Eskomptuje menice ter otvarja **kredite**
v tekočem računu trgovcem in dr. zavodom.

Rezervni zaklad K 371.256 08, lastno premoženje
zadrugaе K 570.737-92, štiriintrideseto upravno leto.

ZADRUGA

:: :: Glasilo „Zadružne Zveze v Celju“. :: ::

DR. ANTON BOŽIČ:

Naloge naših kreditnih zadrug po vojni.

Svetovna vojna traja že petnajst mescev. Po splošni sodbi bo po odločilnih bitkah konec morebiti prej kakor sodimo. Treba je misliti že sedaj na čas po vojni in pripraviti tla za podvojeno gospodarstveno delo.

Prihodnost naša je meglovita. Naloge bodočega gospodarskega dela so videti le v obrisih. Natančnega programa za smer našega gospodarskega dela v sedanjem trenutku ni mogoče postaviti. Ako si pa predočimo sedanjo stanje našega gospodarstva, pokažejo se nam ti obrisi bolj vidni in nam omogočijo nekako prognozo za bodoče delo.

Delo v poljedelstvu.

Naša polja so ostala — ako ne upoštevamo od južno-zapadnega sovražnika zasedenih delov naše zemlje, po ogromni večini brez škode. Iz zemlje spravili smo, kar se je pri obstoječih razmerah vzlic pomanjkanju delavcev in vpoklicom v vojno službo sploh moglo storiti, pridobili smo kar največ pridelkov. Da ti pridelki v sedanjem času ne zadostujejo za tako preživljanje prebivalstva, kakor ga je bilo vajeno pred vojno, to ne izpremeni prav nič na važnosti našega poljedelstva. Nasprotno, naše poljedelstvo je pokazalo, da zmore tudi v težkih časih toliko pridobivati, kolikor prebivalstvo neobhodno potrebuje. Navajeni smo bili na obilico, ker smo imeli poleg domačega pridelka na razpolago bogate žetve inozemstva. Sedaj ko so meje uvozu zaprte, spoznamo še le prav posebno, kako velikega pomena je poljedelstvo

za obstoj države. Denar, katerega je dala država za povzdigo poljedelstva, ni izvržen, kakor se je v mirnih časih pred vojno povdarjalo, ampak je za državo in vse prebivalstvo najboljše naložen kapital. Iz tega sledi, da bode morala država tudi po vojni in sicer s pomnoženimi sredstvi produkcijo poljedelskih pridelkov podpirati in povzdigniti donos zemlje na višjo stopinjo. Treba bo v ta namen velikih denarnih sredstev. — Sledi pa iz tega na drugi strani tudi dejstvo, da bodo morali poljedelci se poslužiti vseh sredstev modernega kmetovanja, da spravijo iz zemlje toliko donosa, kolikor ga zemlja sploh more dati. Naše kmetijstvo mora ravno v sedanjem času uvideti, da je v mnogih ozirih zaostalo. Gnojenje polja z domačim in umetnim gnojem je pri nas še vedno premalo v čišlih, oranje zemlje je še vedno preplitvo in neracijonelno, sejanje najboljših semen je zaostalo, — z eno besedo, naše poljedelstvo mora priti do razumnega in čim najbolj dobičkonosnega obdelovanja zemlje. — Moralo bo si vzeti za vzgled obdelovanje zemlje v krajih, kjer spravljajo kmetovalci iz zemlje — z razmeroma ne mnogo večjimi stroški mnogo višje dohodke kakor pri nas. — Krušne karte bodo po vojni — pa ne pred novo žetvo, ponehale. Nehale bodo vrhovne cene žitu, krompirju in stročnemu sočivju, zaseganje od državne oblasti bo odpadlo, — cene našim poljskim pridelkom pa ne bodo bog ve kako padle, ker bomo precej časa po vojni še vedno navezani na lastni pridelek. — Kajti nasprotstva med državami, ki so si sedaj v vojnem stanju, se iz naravnih razlogov kar čez dan ne bodo polegla. Poljedelstvo bo torej tudi po vojni dobičkanosno; zato in da omogočijo prehrano ljudstva z lastnim pridelkom, so kmetovalci dolžni, sedaj in po vojni napeti vse sile ter se poslužiti vseh sredstev modernega kmetovanja, da bodo spravili iz zemlje čim največ pridelkov. — Investicije bodo zahtevale mnogo denarja. Kdo naj da kredit za te investicije našemu kmetu na roko, kdo mu naj omogoči uspešno obdelovanje polja? Naše kreditne zadruge so v ta namen posebno poklicane in se morajo za izpolnjevanje te svoje naloge že sedaj zadostno pripraviti.

Delo za živinorejo.

Mnogi gospodarji majo z glavami, ko vidijo kako se krči število naše goveje živine in število svinj. — Res je, da se je tekom te vojne to število skrčilo. Pomisliti je, da se v mirnih časih vzlic omejenju zavživanja mesa nikdar ni toliko mesa za prehrano porabilo kakor sedaj v vojni. To je vsakomur naravno.

prikazen, ako se pomisli, da tisoči in stotisoči, ki sedaj v vojaški suknji stojijo v bojni črti ali sploh opravljajo vojaško službo, niso v mirnih časih nikdar toliko mesa uživali kakor sedaj. Meso je za vojaštvo neobhodna potreba. Ima precej redilnih snovi in je najložje pripravna hrana. Da pri tako ogromni, nenavadni porabi mesa množina živinske zaloge pada in se krči, ni čudo. Posledica veliki porabi so vedno višje cene, ker je tržne živine vedno manj in jo je vedno težje dobiti. — Posledico čutimo tudi mi daleč od meje. Čutijo jo gospodinjstva posameznikov. Država je bila primorana, zmanjšati uporabo mesa med prebivalstvom naredbenim potom z uvedbo mesa-prostih dni, — to je uni, ob katerih je zavživanje mesa prepovedano. Pride pa še nekaj v upoštevanje, namreč, da živinoreja ne samo kvantitativno, po količini, ampak tudi po kvaliteti, po kakovosti pada. Nimamo namreč na razpolago dovolj takozvanih močnih krmil, katere smo sicer v veliki meri dobavljali iz inozemstva. Zaloge sena se morajo v večji meri kakor v miru porabljati za prehrano vojaških konjev. Oves rabi vojaška oblast za armadne svrhe, ječmen polagati živalim je omejeno ozir. prepovedano. Otrobi se smejo polagati le v malih, nezadostnih množinah, koruza je kot krmilo izključena, — krompir, repo se rabi za prehrano prebivalstva. Da v tem položaju nazaduje produkcija mleka, je razumljivo. Državna oblast bo ravno v slednjem oziru morala uvesti strogo organizacijo uporabe mleka, in prišlo bo — ako vojna traia še naprej — brezdvomno do mlečnih kart kakor imamo krušne karte. — Kar velja glede govedi, velja v isti meri glede svinjereje. — Meso se je podražilo, mast je dobila ceno, o kateri bi se nam v mirnih časih ne sanjalo. — Tudi uporabo masti bo državna oblast morala regulirati, ako hoče preprečiti za konzumenta naravnost neznošno draginjo. — Za čas po vojni so naloge živinoreje očitne: Skrbeti je že sedaj za plemeno živino. Zato je država omejila klanje telet in krav. Skrbeti bo za nabavo živine in kolikor najbolj številno rejo po vojni. Podpirati bo se moralo živinorejce, da četudi brez trenutnega dobička in celo proti povrnitvi škode izreajo plemeno živino. — Tudi temu namenu bodo se morale posvetiti naše kreditne zadruga, v tem oziru namreč, da bodo pomagale kmetovalcem, nabaviti si plemeno živino in klajo. — Manjkajoče število živine se mora nadomestiti v kolikor možno kratki dobi. Da to brez kredita ne bo šlo, — je jasno. In kredit v te svrhe morejo dati našemu kmetovalcu le njegovi lastni domači zavodi, naše kreditne zadruga.

Da velja to, kar smo povdarjali glede govedoreje in svinjereje, tudi glede naše konjereje in drobnice, ni treba posebej povdarjati. Znano je, da se je število konj vsled vojne zelo zmanjšalo, in kar bo mogla vojaška oblast po končani vojni od konjev oddati poljedelcem, bo pičlo nadomestilo za ono število konjev, katere je vojaška oblast pred vojno v vojne svrhe odvzela.

V obče je pomisliti, da so kmetovalci izskupičke za živino, katero so med vojno prodali, porabili za druge namene, — za nabavo manjkajočih živil, za plačilo obresti od vknjiženih in neknjiženih dolgov, za odplačilo dolgov in za druge namene.

Razmeroma malo tega denarja se je naložilo pri hranilnicah in posojilnicah za gospodarske svrhe po vojni. Zato bo potreba kredita po vojni tem večja.

Nabava novega inventarja.

Pa tudi mrtvi inventar bo treba po vojni nadomestiti. Veliko število rekviriranih vozov, sani in drugih gospodarskih potrebščin bo treba po vojni nadomestiti z novimi.

Za vse te in druge gospodarske svrhe morajo naše kreditne zadrage že sedaj poskrbeti sredstva.

Bavilj smo se dosedaj z nalogami, katerih važnost uvidi vsakdo brez posebnega prevdarka.

Delo za prenovitev kmetij.

Manj morebiti pomislimo na potrebe, katere bo prinesel mir po vojni glede kmečkih poslopij, pozidanja kmečkih domov in popolne obnove kmetij v onih krajih, kjer so se vršile bitke ali samo vojne operacije. Tudi del našega ozemlja je vsled vojne neposredno prizadet. Porušene so hiše, porušena gospodarska poslopja, opustošene njive in uničeni travniki in vinogradi. — V tem pogledu pripade najvažnejša naloga državnih oblasti sami. Ne dvomimo na tem, nasprotno smo uverjeni, da bo priskočila država s svojimi sredstvi ravno onim na pomoč, ki so v tej vojni izgubili v posestvih, hišah, poljih in vinogradih svoje mnogokrat edino premoženje. — Pa bodimo si že danes na jasnem, da samo z državno pomočjo brez samopomoči ran, prizadetih od vojnih dogodkov, ne bo mogoče zaceliti. Treba bo posebno pomoči lastnih kreditnih zavodov, ki se morajo na to pomožno akcijo že danes izdatno pripraviti. — Je to v lastnem interesu kreditnih zavodov samih. Na zemljiščih, ki so neposredno trpela vsled vojnih dogodkov, je vknjiženih mnogo hipotek na prvem, drugem in

daljnem mestu. Te hipoteke bodo zadobile le takrat zopet svojo popolno vrednost, ako bode dana dolžnikom možnost, postaviti zemljišča v prejšno stanje. Iz lastne moči tega lastnikom, to se pravi dolžnikom, ne bo mogoče storiti. Zato bo se moralo najti pota, da bodo kreditni zavodi brez posebne nove nevarnosti izgube mogli dati tem dolžnikom novih kreditov. Ali bo šlo to — kakor nekateri predlagajo, — z jamstvom države ali dežele ali sploh javnih korporacij, ali pa običajnim, sedaj navadnim potom, ali pa bo treba oba načina pomoči upoštevati ali pa kako tretjo pot ubrati, tega danes jasno ni mogoče povedati. Gotovo je le to, da se naši kreditni zavodi ne bodo smeli in ne bodo mogli izključiti pri sodelovanju za prenovo kmetij v onih krajih, kjer so divjale furije brezprimerno krute svetovne vojne.

Obramba našega kmečkega stanu.

Kot najvažnejšo nalogo naših kreditnih zavodov pa smatram stremljenje, ohraniti rodno grudo domačemu kmetijskemu stanu. O tej nalogi se je v »Zadrugi« že razpravljalo. V okviru tega članka hočemo na kratko le ponoviti: Gotovo je, da bode pred in po koncu vojne mnogo kmetij v takem položaju, da bode prodaja iz proste roke ali po izvršbi neizogibna. — Spekulacijo z kmetijami in razkosanje kmetij je preprečila sicer tudi za čas po vojni znana cesarska odredba od 9. avgusta 1915.

Pa gre za to, da bi ne prišle cele kmetije v roke tujcem. V tem pogledu so drugi narodi deloma že uvedli potrebne korake. Pri nas bo se moralo storiti v tem pogledu morebiti več kakor drugje. Naše delo bo na tem polju mnogo težavnejše, ker ne razpolagamo s tolikimi sredstvi. — To nas pa ne sme oplášiti. S skupnimi močmi bo se tudi pri nas dalo doseči uspehe. Treba trdne volje in dovolj požrtvovalnosti. — Pota za dosego cilja so različna. Že v času pred vojno se je od mnogih celo malih kreditnih zavodov (rajfajzenovk) nakupovalo tu in tam kmetije, ktere so potem ti zavodi brez dobička proti vrnitvi stroškov izročili pridnim in podjetnim članom, ter na ta način rešili kmetije pred razkositvijo in jih spravili v roke domačinom. Isto bo se dalo tudi v času po vojni v mnogih slučajih izvesti. Seveda je treba posebno manjšim zavodom pri tem delu mnogo opreznosti. Zavodi morajo računati s svojimi sredstvi in se ne smejo zaleteti v kupčije, ki bi jim onemogočale njihovo glavno delo, dajanje kreditov in izplačevanje zaupanega denarja (vlog). — V večjem obsegu in s sigurnejšim uspehom dalo se bi to vprašanje rešiti

od posebnih, v ta namen ustanovljenih in z zadostnimi sredstvi podprtih zavodov, katerim bi morale priskočiti na pomoč država in javne korporacije na ta način, da ali prevzamejo jamstva za kredite, katere bi v to svrhu ti zavodi najeli; ali pa da jim dajo same dovolj denarnih sredstev na razpolago. — Ali se naj to velevažno in za naš obstoj nad vse pomembno vprašanje reši po enotnem načrtu z enotnim, močnim zavodom ali pa razdeljeno po kronovinah, v katerih prebivamo, o tem naj razmišljajo voditelji naših denarnih zavodov ter naj prijavijo svoja mnenja. Čas hiti in konec vojne nas ne sme najti nepripravljenih. — Letargično življenje tja v en dan sedaj ni na mestu, marveč delati je treba za časa, da ne bo potem prepozno.

Delo za trgovino, obrt in industrijo.

Kar smo do sedaj povdarjali glede kmetijstva, velja v isti meri za našo obrt in industrijo. Tudi v tem pogledu treba že sedaj zbirati sredstva za oživljenje in okrepljenje trgovine in obrti po vojni

Mnogoktera obrtna stroka sedaj počiva. Posebno velja to o onih obrtih, ki niso prišle do sodelovanja pri vojnih dobavah. Ravno po našem ozemlju so imeli inozemci mnogo obrti in trgovine v svojih rokah. Opozarjam posebno na lesno industrijo in trgovino, v katerej so si italjanski podaniki osvojili tekom zadnjih desetletij premoč. Vlekli so iz naših gozdov ogromne dobičke, mi smo jim pa tlačani. Bili smo njihovi mešetarji in priganjači, glavni dobiček so vtaknili v žep ti tujci. Ta tuja podjetja bo spraviti v domače roke. Dobiček iz naše zemlje naj ostane doma. Isto velja glede trgovine z poljskimi pridelki, glede vinske kupčije, glede rudokopov itd. Intenzivno delo v trgovini, obrti in industriji je po vojni bolj potrebno kakor kedaj poprej.

Ugovor, da nam primanjkuje denarnih sredstev, ne velja. V naših denarnih zavodih je toliko kapitala, katerega uporabljajo mesto nas tujci, da je že čas, da se spomnimo mi samo na to, kako bi ta kapital v naše namene plodonosno uporabljali. — Treba je le podjetnih in v svoji stroki izobraženih ljudi. — Tudi teh gotovo že imamo, samo podpreti jih je treba z sredstvi.

Ne pride mi na misel, da bi hotel zagovarjati brezmejno in drzno špekulantstvo. Po vsaki vojni se je špekulacija nenavadno razvila. Prinesla je navadno veliko nesrečo. Med resno in smotreno podjetnostjo, med povzdigo obrti, trgovine in industrije in med špekulantstvom, ki gleda na velike dobičke v kratkem času, brez

truda in na stroške drugih, je veliki razloček. Naloga državne oblasti bo, da zastavi ves svoj vpliv in vso svojo moč v ta namen, da se po vojni brezplodna špekulacija ne razvije in da se obvaruje splošnost in državo samo pred polomom. **Naloga nas drugih, ki se brigamo za gospodarski razvoj v naših deželah, pa bodi ta, da porabimo razpoložljiva in odvisna denarna sredstva za okrepitve in razširjenje našega celokupnega gospodarstva, posebno tudi naše trgovine, obrti in industrije.**

Rajfajzenovke in Schultze-Delitzschevke.

Za naše kmetijske kreditne zavode je in bo tudi po vojni zadostna naloga ta, pomagati kmetijstvu. Celi ustroj teh zavodov, posebno rajfajzenovk je tak, da že po svoji naravi skoraj izključuje delo na polju obrti, trgovine in industrije. Če bodo ti naši zavodi le v svojem delokrogu zadostili svoji dolžnosti, bodo storili važno delo za naš obstanek.

Nekoliko drugačno se mi zdi stališče pri kreditnih zavodih v mestih in večjih trgih. Mislim na zadrage Schultze-Delitzschevega ustroja. Te zadrage razpolagajo z velikimi kapitali, imajo razmeroma velike rezervne zaklade. V manjšem obsegu so po mojem mnenju ti zavodi naravnost poklicani, da negujejo kredit za srednje-veliko trgovino in obrt. Storiyo to že danes, v večji meri naj storiyo to po vojni, seveda previdno, v okviru sredstev, katere smejo brez nevarnosti v ta namen uporabljati.

Naloga bank.

Posebno poklicane so pa za delovanje v trgovini, obrti in industriji banke. Te bi se naj — ako niso nalašč za zemljiški kredit ustanovljene, — v pretežni meri bavile ravno z trgovskim in industrijskim kreditom. Skušale bi naj potegniti denar, katerega so naložile na zemljišča, zopet na sebe ter ga po vojni uporabljati v trgovini in industriji.

Prenovljenje in preosnova denarstva.

Prenovljenje in preosnova našega denarstva se zgodi najbolje ravno sedaj. Na prvi hip zdi se ta izrek v tem vojnem času neumesten. Ako se pa pomisli, da je ravno sedaj mobilnost denarja zelo velika in da mnogo denarnih zavodov ne ve, kako naložiti razpoložljiva sredstva, bo se zdelo morebiti umestno, izvesti predlagani preobrat v kreditnem poslovanju ravno sedaj

pred koncem vojne. Tozadevno opozarjamo na brošuro »Nauki krize«, ki jo je izdala Zadrúžna Zveza kot 3. zvezek svoje »gospodarske knjižnice«.

Obilica denarja. Zbiranje kapitalov.

Pri vseh denarnih zavodih, pri zadrúžnih kreditnih zavodih, pri hranilnicah in bankah se opaža sedaj med vojno obilica razpoložljivih denarnih sredstev. Od kod ta prikazen? Izvira iz dejstva, da se sedaj vsako blago, namenjeno prometu, z lahkoto dobro proda in vnovči, novega blaga za nadomestilo se pa dobi le s težavo. Kmet proda z lahkoto pridelke in živino, nadomesti živino z nakupom le s težavo, torej mu denar ostane in gre v zavode, kolikor ga neuki ljudje ne shranjujejo brezplodno v skrinjah. Trgovec in obrtnik vnovčita za lep denar svoje blago in svoje izdelke, nabava nadomestnega blaga je težavna, mnogokrat nemogoča zaradi pomanjkanja ali nedostajanja surovin, zaradi ustavljenja industrij in prenehanja izdelovanja blaga. Namesto vrednosti v blagu je nastopila vrednost v denarju. Po vojni bo se ta proces obrnil v nasprotje. Denar bo šel zopet v blago, trgovina, obrt, industrija in kmetijstvo bodo rabili ogromne svote denarja.

Naloga naših kreditnih zavodov je za bodočnost jasno podana. **Zbirati denar in ga držati razpoložljivega za čas po končani vojni.** So težave pri nalaganju razpoložljivih denarnih sredstev, mnoge zadrúge pri vlogah danes ne zaslužijo, ampak bodo imele v kljub obilici denarja poslovno izgubo. Pomisliti je pa, da bo po vojni povpraševanje po kreditu zelo veliko in da bo obrestna mera za kredite poskočila. Takrat bo se dalo to izgubo pokriti, pri čemur pa moram povdariti, da se bodo morale zadrúge držati tudi po vojni zadrúžnega načela medsebojne pomoči ter bodo se morale ogibati vsakega pretiravanja pri obrestni meri. Visoka obrestna mera ima to dobro, da onemuje brezplodno in brezmiselno kreditno gospodarstvo, špekulacijo. Ima pa to slabo stran, da mnogokrat onemogočuje reelne kredite ter preveč zavira gospodarski razvoj. Srednja pot bo tudi tukaj na mestu.

Naloga naših kreditnih zavodov je, potegniti sedaj na sebe kolikor največ denarja. Vloge naj ne gredo v tuje zavode, naj ostanejo doma, pripravljene za čas in za delo po vojni. **Vsi vlagatelji po vojni vsega denarja ne bodo dvignili, mnogo sedaj na novo nabranega denarja bo zavodom ostalo. In ta denar, ti resnični prihranki iz časa vojne naj služijo za gospodarsko**

delo po vojni, naj služijo naši gospodarski restavraciji, našemu gospodarskemu napredku.

Cesarski ukaz z dne 9. avgusta 1915 o odtujevanju kmetijskih in gozdnih zemljišč.*

Na podlagi § 14 državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141) zaukazujem tako:

§ 1.

(1) Dokler trajajo izredne razmere, ki jih je povzročila vojna, je prenos lastnine zemljišča, ki je odmenjeno kmetijskemu ali gozdarskemu obratu, s pravnim opraviлом med živimi dopusten le s pritrditvijo za to odločitev pristojne komisije. Isto velja, ako se dá tako zemljišče v zakup na več nego deset let.

(2) Ako se pritrditvev odreče, je pravno opravilo neveljavno.

§ 2.

Predpisov tega cesarskega ukaza se ne sme uporabljati na zemljišča,

1. ki so vpisana v deželno desko, v železniško ali rudniško knjigo;
2. ki so v okolišču mesta s svojim ustavom ali v okolišu občine s pretežno mestnim značajem, ki jo z ukazom oznameni pravosodni minister;
3. ki očitvidno presegajo izmero kmetskega posestva (§ 5).

§ 3.

Za prenos lastnine ali za dajatev v zakup ni treba pritrditve komisije,

- a) ako je sodišče ali upravna oblast odobrilo pravno opravilo na podstavi obstoječih predpisov;
- b) ako se potrdi, da je zemljišče določeno za namene:

* Prinašamo ta ukaz, ker je za promet s kmetijskimi zemljišči največje važnosti. Opozarjamo pri tem na članek dr. Antona Božiča o »Varstvu kmečke posesti« v 14. številki »Zadruga«. Programu, ki se v tem članku razvija, je z predstojajočo cesarsko odredbo deloma ustrezno.

1. oborožene moči,
 2. javne uprave ali javnega in občekoristnega zavoda,
 3. javnega prometa (železnic, cest, pristanskih naprav, kanalov in drugačnih vodnih gradenj in dr.),
 4. za obrtne, industrijske ali rudniške naprave ali
 5. za zgradbo hiš s pripadajočimi vrtovi, igrišči in dr.;
- c) ako se sklene pravno opravilo med zakonci, nevesto in ženinom ali med sorodniki in posvačenci v ravni vrsti ali do četrtega kolena stranske vrste.

§ 4.

Komisija mora pripustiti prenos lastnine ali dajatev v zakup, ako to ne nasprotuje občemu interesu, da se ohrani krepek kmetijski stan.

§ 5.

Prenos lastnine je torej (§ 4) zlasti pripustiti:

1. ako ostane posestvo v svojih bistvenih sestavinah ohranjeno, in ako ga bode novi gospodar sam obdeloval;
2. ako se porazdeli posestvo brez posredovanja oseb, ki hočejo imeti iz tega dobiček, in ako se deli porabijo za ustanovitev ali povečanje kmetijskih posestev ali kočarskih posestev. Za kmetijsko posestvo v zmyslu tega cesarskega ukaza je smatrati vsa v eni roki združena, enotnemu kmetijskemu ali gozdarskemu obratu služeca zemljišča, kojih poprečni donos ne presega šester-nega zneska tega, kar je potrebno za preživljanje rodbine s sedmimi osebami;
3. ako po odločitvi posameznih delov posestva del, ki ostane lastniku, še zadošča za kmetijsko posestvo;
4. ako odtujena zemljišča niso sestavine poglavitno kmetijskega ali gozdarskega obrata, zlasti ako so le postranske sestavine podjetja ali posestva, ki služi v prvi vrsti drugim namenom.

§ 6.

(1) Prenosa lastnine zlasti ni pripuščati,

1. ako pridobi pridobitnik zemljišče zato, da ga kakor celoto ali deljeno z dobičkom dalje odtuji;
2. ako se pridobé kmetijska posestva ali gospodarsko važni deli takih posestev, da se ustanovi ali poveča veleposestvo;
3. ako se pridobé kmetijska posestva ali gospodarsko važni deli takih posestev, da se ustanové ali povečajo lastni lovski okoliši, in ako se je bati, da se zemljišče odtegne kmetijskemu obdelovanju, ki ustreza kakovosti zemlje.

(2) Dajatve v zakup zlasti ni pripustiti, ako naj suži zato, da se kdo ogne določilom tega cesarskega ukaza.

§ 7.

Prenos se mora pripustiti kljub predpisom §§ 4 do 6, ako se z ozirom na osebne in gospodarske razmere zadnjega posestnika ne dá odvrti popolni propad posestva; kolikor je mogoče, pa se naj poskuša doseči z prodajo, ki odgovarja določbam § 4 te naredbe. Natančnejši zaukazi o uredbah, služočih temu namenu, in o njih pospeševanju z naklanjanjem javnih sredstev se izdadó z ukazom.

§ 8

(1) O pripustnosti prenosa ali dajatve v zakup odloča pristojna upravna komisija (komisija za promet zemljišč), ki jo je ustanoviti na sedežu vsakega okrajnega sodišča

(2) Komisija je sestavljena iz:

1. predstojnika okrajnega sodišča ali sodnika okrajnega sodišča, ki ga določi predstojnik, kot predsednika;
2. iz enega uda, ki ga imenuje politično okrajno oblastvo;
3. iz predstojnika občine, v kateri leži večji del zemljišča; namesto predstojnika lahko zavzame njegov sedež v komisiji ud občinskega zastopa, ki ga je on določil;
4. enega uda, ki ga postavi kmetijska glavna korporacija, h koje delovnemu okolišu spada občina, v kateri je zemljišče. Ako spada občina k delovnemu okolišu več kmetijskih glavnih korporacij (odsekov), določi uda predsednik.

(3) Služba uda (nadomestnika) komisije za promet zemljišč je častna služba.

§ 9.

(1) Komisijo sklicuje predsednik. Ude je treba k sejam povabiti. § 87 zakona o organizaciji sodišč z dne 27 novembra 1896. l. (drž. zak. št. 217) se naj primerno uporablja.

(2) Komisija odloča po svobodnem preudarku z večino glasov. Ako so glasovi enako razdeljeni, odloči predsednikov glas. Za sklepčnost je treba navzočnosti predsednika in enega uda.

§ 10.

(1) Komisija mora poizvedovati, kolikor je potrebno za odločbo. Posluži se lahko sodelovanja državnih in avtonomnih oblastev in zaslišuje izvedence ali jih dá zasliševati.

(2) Odločbo je pospešiti, kolikor se dá. Ako se ugotovi predlogu, ni pravnega pomočka zoper to.

(3) Zavrnen predlog se more obnoviti, ako se predložijo nova dejstva ali novi pripomočki. Zoper zavrnitev predloga se je moči nadalje pritožiti na deželno komisijo za promet zemljišč v roku štirinajstih dni, ki se ne da podaljšati. Pritožbo je vložiti pri predsedniku komisije za promet zemljišč in on jo mora v treh dneh predložiti deželni komisiji za promet zemljišč.

§ 11.

(1) Deželna komisija za promet zemljišč mora odločiti o pritožbi najkasneje v enem tednu.

(2) Ustanoviti jo je na sedežu političnega deželnega oblastva, na Gališkem v Lvovu in v Krakovu; sestavljena je iz:

1. predsednika deželnega sodišča na sedežu komisije ali sodnika deželnega sodišča, ki ga je on določil, kot predsednika;
2. iz enega uda, ki ga imenuje politična deželna oblast;
3. iz enega uda, ki ga imenuje deželni odbor dežele, v kateri je zemljišče;
4. iz enega uda, ki ga postavi kmetijska glavna korporacija, h koje delovnemu okolišu spada občina, v kateri je zemljišče. Ako spada občina k delovnemu okolišu več kmetijskih korporacij (odsekov), določi uda predsednik deželne komisije za promet zemljišč.

(3) Določila § 8, tretji odstavek in § 9 se uporabljajo.

§ 12.

Kdor prosi za prenos lastninske pravice ali za vpis najemne ali zakupne pravice na podstavi pravnega opravila, ki potrebuje odobrenja komisije, mora z zemljiškoknjižno prošnjo predložiti odpravek odločbe komisije. Ako ni te priloge, je zemljiškoknjižno prošnjo zavrniti.

§ 13.

(1) Na pridobitev zemljišč s prisilno izvršbo se zmislu primerno uporabljajo predstojeca določila, ako se po preudarku izvršilnega komisariju izvrši prisilna izvršba očitno z namenom, da se dotičnik ogne določilom tega cesarskega ukaza.

(2) Izvršilno sodišče mora v takih primerih, preden izda sklep o podelitvi domika ali o odobrenju prevzemnega predloga, zaprositi odločbo komisije o pripustnosti lastninskega prenosa.

(3) Ako se ne dopusti lastninski prenos, je odreči domik ali odobrenje prevzemnega predloga.

§ 14.

V postopanju za izvrševanje tega cesarskega ukaza, izključivši postopanje pred rednimi sodišči, so vloge, zapisniki in njih priloge ter uradni odpravki prosti pristojbine.

§ 15.

(1) Kdor poda neresnične ali nepopolne podatke, da se ogne določilom tega cesarskega ukaza ali da jih obrezuje, tega kaznuje predsednik komisije za promet zemljišč z denarno kaznijo do pet tisoč kron ali z zaporom do šest mesecev.

(2) Odločba predsednika komisije za promet zemljišč se lahko izpodbija z rekurzom na predsednika deželne komisije za promet zemljišč. Zoper njegovo odločbo ni pravnega pomočka.

(3) Za postopanje veljajo določila o kazenskem postopanju pred političnimi oblastvi.

§ 16.

Vlada je pooblaščenca z ukazom izpremeniti, dopolniti in razveljaviti ta cesarski ukaz po gospodarskih potrebah in izkušnjah za vse ali za posamezne upravne okoliše.

§ 17.

Določila deželnih zakonov o omejitvi svobodne deljivosti dvorcev ali drugih kmetijskih posestev se ne izpreminjajo s tem cesarskim ukazom.

§ 18.

(1) Ta cesarski ukaz stopi v moč z dnem razglasitve, toda ne uporablja se na odtujevalna opravila, ki so se sklenila pred 1. dnem avgusta 1914. l. ali za kojih knjižno izvedbo se je že prosilo na zemljiškoknjižnem sodišču pred 15. dnem julija 1915 l., in na sodne odločbe (§ 13), ki so se izrekle pred dnevom razglasitve cesarskega ukaza.

(2) Knjižnih vpisov, ki so se dovolili, preden se je izvedelo na zemljiško-knjižnem sodišču za cesarski ukaz, se ne tičejo sprednja določila.

§ 19.

Izvršiti ta cesarski ukaz je naročeno Mojim ministrom za pravosodje, poljedelstvo, finance in notranje stvari v porazumu z udeleženi ministri.

Na Dunaju, 9. dne avgusta 1915. l.

Franc Jožef s. r.

Stürgh s. r.	Hohenburger s. r.	Forst r s. r.	Trnka s. r.
Zenker s. r.	Georgi s. r.	Heinold s. r.	Schuster s. r.
Hussarek s. r.	Morawski s. r.		Engel s. r.

AL. GORIČAN :

Pravni položaj v vojno službo vpoklicanih po našem pozitivnem pravu.

Vojna je najsilnejši činitelj v sv-tovnem vrvenju. Kar čez noč vam postavi na glavo celo vrsto globoko preišljenih, vsem logičnim zakonom odgovarjajočih teorij, ki so jih učenjaki v potu svojega obraza zamislili pri motno brleči petrolejki. Vojna vstvarja v vseh panogah človeškega življenja in nehanja izredne razmere, ki jih ni mogel preračunati še tako bistroumen mislec.

V svoji razpravi se hočem predvsem omejiti na vprašanje, v koliko naše pozitivno pravo oz. zakonodaja, ki je plod mirnega časa, zadošča novemu položaju, novim razmeram, ki jih je ustvarila vojna. Vsaka država se trudi že v mirnem času, da se pripravi na vseh poljih državnega življenja, kakor na vojaškem, finančnem, zakonodajnem itd. za vojno. Tudi naša zakonodajna oblast je ustvarila kopico zakonov, ki se nanašajo na vojne razmere oz. skušajo zadovoljivo odgovoriti na vse eventualnosti, ki so plod vojne. Pa vojna sama je pokazala, da zakonodajna oblast ni slutila celo vrsto novih položajev, ki jih je ustvarila vojna. Zato so se pojavila vprašanja, ki zahtevajo odgovora, ki ga pa v našem pozitivnem pravu ni najti. Zato vidimo, da rasejo sedaj v vojnem času zakoni, ustvarjeni potom cesarskih naredb, kakor gobe po dežju, da se zamašijo vrzeli, ki so jih povzročile nove razmere.

Že 29. julija lanskega leta je izšla cesarska naredba (drž. zak. št. 178.), ki ima namen ščititi v vojno službo poklicane proti škodi, ki jim utegne nastati vsled v tem času proti njim naperjenih pravn. Omenjena cesarska naredba obsega predvsem dve važni določbi : 1. prekinjenje pravnega postopanja proti v vojno službo vpoklicanim kakor ga že predvideva naš civilno pravni red (§ 162). Za prekinjenje pravnega postopanja obstojita dva bistvena predpogoja, kakor se razvidi iz rzsodb najvišjega sodišča. Predvsem je treba, da je dotičnik, proti kateremu se naj postopanje prekine, v vojni oz. sploh v vojaški uporabi. Toda navedena okolnost ne zadostuje. Predlogu na prekinitev postopanja ugodi sodišče le tedaj, ako se izpriča, da so razmere takšne, da bi nadaljevanje pravnega postopanja proti v vojno službo vpoklicanemu vsled njegove odsotnosti povzročilo škodo. Tako pravi odločba najvišjega sodišča na Dunaju z dne 26. maja 1915:

okolnost, da je revizijski rekurent vpoklican v vojaško službo, ne zadostuje sama za se, da je predlog na prekinjevanje postopanja upravičen. Revizijski rekurent se ne nahaja na bojnem polju, temveč v Moravski Ostravi, kjer lahko svojega zastopnika informira in ga je dejansko tudi informiral. Iz njegove odsotnosti v vojni službi torej ni razvidno, da bi mu ista bila v pravnem postopanju škodljiva oz. da bi vplivala na izid pravde za njega neugodno.

2. Proti v vojno službo vpoklicanim je mogoča eksekucija samo v zavarovanje. Prodaja zarubljenih premičnin eksekuta, ki je pri vojaki, se ne sme dovoliti, istotako ne dražba nepremičnine, ki je lastnina eksekuta, ki je pri vojaki.

Omenjena ces. naředba řčiti mobilizirance v formalnem pravu, v pravnem postopanju. Kar se pa tiče materijelnega prava, pa naša zakonodaja daleko ni poskrbela zato, da bi obvarovala mobilizirance vsake řkude, ki jo utegnejo povzročiti nove razmere. V ilustracijo navedene trditve naj služi par praktičnih primerov. Mlad, nadebuden moř odide takoj po vojni poroki v vojsko. Vsaka zveza med obema poročencema je pretrgana. Naenkrat izve, — na kak način, je popolnoma nemerodajno — da je nenavadno hitro postal oče. Pred poroko ni vedel ničesar o nosečnosti svoje sedanje žene. V smislu našega občanskega zakona nastopi domneva, da je otrok nezakonski, pa samo tedaj, ako je navidezni oče najpozneje v teku 3 mesecev, ko je zvedel o porodu, njemu naprtano očetovstvo prerokal. Ako je pa potrebni upor pri sodišču opustil, velja otrok neizpodbitno za zakonskega in nominalni oče za pravega očeta, ki ima vse dolžnosti istega izpolnjevati. Recimo, obžalovanja vredni oče je zašel v ujetništvo oz. se nahaja v takem kraju bojnega polja, da je vsaka zveza s katerimkoli sodiščem nemogoča, rok za vložitev upora poteče brezuspešno in vsiljenec si je pridobil sine causa pravice zakonskega otroka. Še bolj pomilovanja vreden je oče, ki je živel dalje časa v srečnem zakonu in nenadoma izve, da je njegova doma se nahajajoča žena noseča. V smislu občanskega zakona mora moř tekom 3 mesecev, ko je zvedel o porodu sodnijsko prerekati, da bi bil otrok zakonski in nastopiti dokaz, da je nemogoče, da bi bil on otroku oče. Ako poteče trimesečni rok brezuspešno, kar se lahko zgodi, ako je moř kje v Sibiriji, je otrok neizpodbitno zakonski in kukavičja aventura se je posrečila. Proti gornjim pravnim posledicam nimamo v našem pravu nikaškega pravnega pomočka in tozadevna zakonska določba se zelo

pogreša. Iste težkoče se pojavljajo pri uporabi našega kazenskega zakona, če ne v večji meri. Občanski zakonik računa potek roka a die scientiae, dočim pozna kazenski zakon objektivno zastaranje.

Pri zasebnih del kti (razžaljenje časti, prešestvo itd.) znaša zastaralna doba samo 3 mesece. N. pr. mož, ki je v vojski zvešele po poteku 3 mesecev, da ga je njegova žena varala in prešestovala v njegovi odsotnosti. V tem slučaju mora mirno dopustiti žaljenje zakonskega življenja in oba udeleženca uideta zasluženi kazni. Za subjektivno zastaranje pa je določena pri zasebnih deliktih 6 tedenska doba.

Navedel sem samo par primerov, ki jasno dokazujejo, da naša zakonodaja ni bila pripravljena za vse eventualnosti, ki so plod vojne, da so še kljub mnogobrojnim cesarskim naredbam, ki skušajo to popraviti, kar se je zanemarilo v mirnem času, neštete vrzeli v našem pozitivnem pravu, ki hočejo in morajo biti v najkrajšem času zamašene.

Zadružne in razne gospodarske vesti.

Dobrodelno delovanje posojilnic v vojnem času. Posojilnica za Sodražico in okolico je ustanovila v vojnem času posebni pomožni sklad za svoje invalidne zadružnike in namerava ta sklad iz letošnjega čistega dobička še pomnožiti.

Udeležba zadrug pri vojnem posojilu. Zadružna Zveza v Celju je razposlala že pred prilično 1 mesecem vsem svojim članicam statistično tabelo glede udeležbe pri vseh 3 vojnih posojilih v izpolnenje. Iz doslej vrnjenih se vidi, da so naše članice pri 1. in 2. vojnem posojilu izplačale za-se in za svoje vlagatelje mnogo več ko smo mogli mi višjim oblastim poročati. Prosimo ponovno vse članice, naj nam te tabele izpolnjene vrnejo, da bomo mogli javnosti kakor višjim mestom podati jasno sliko o velikih žrtvah naših zadrug za domovino.

Omejevanje uporabe surovin v žganjarnah. Z odredbo od 29. septembra 1915 drž. zak. št. 293 je uporaba surovin za žganjekuho omejena. V žganjarskih obratih se v obratni dobi 1915/16 krompirja za kuhanje žganja sploh ne sme uporabljati. Od cukrove repe se v tej dobi sme za kuhanja žganja uporabljati toliko, kolikor dovoli finančno ministerstvo. Ravnanje proti odredbi se strogo kaznuje.

Za doseglo najboljših letin izvrstne kakovosti
je gnojenje s **kalijem**:

kajnitom ali 40%
kalijevo soljo **neobhodno**
potrebno.

Kalijeva sol porabi one množine dušika in fosforne kisline, ki se nahajajo v tleh, kar je vočigled sedanjemu pomanjkanju dušikovih in fosfornokislih gnojil posebno važno.

Kalijeve soli so edino umetno gnojilo, ki je tudi v vojnem času v obilni meri na razpolago.

Čimprejša naročila nujno priporočamo!

Na 1 oral damo primerno 300 kg kajnita (v jeseni ali v zgodnji spomladi) ali 100 kg 40% kalijeve soli (v spomladi).

Ta gnojila prodajajo vsi trgovci z umetnimi gnojili in kmetijske zadruge pod pogoji kalijevega sindikata.

Vse nasvete in brošurice o porabi vseh umetnih gnojil se dobi brezplačno pri

Kmetijski pisarni kalijevega sindikata
Dunaj I., Schauflergasse 6.

Cenj. naročila nasloviti **naravnost na „Zvezno tiskarno“ v Celju.**

Zvezna tiskarna Celje, Schillerjeva cesta šte. 3

Priporoča se za vsakovrstno izvrševanje tiska od navadne do najmodernejšie oblike. — Ker je bogato založena z najnovejšimi okraski ter opremljena z motornim, oziroma električnim obratom, izvršuje največja dela v kratkem času, okusno, točno in ceno.

Posebno se priporoča slavnim posojilnicam in hranilnicam za natis **hranilnih in združnih knjižic, računskih zaključkov, dolžnih pisem, tabel in raznih tiskovin.**

Zvezna knjigoveznica Celje, Schillerjeva cesta šte. 3

Priporoča se za vsa v svojo stroko spadajoča dela, kakor vezanje zapisnikov, raznih liturgičnih in drugih knjig ter molitvenikov; v izdelovanje map, fascikelnov in passepartoutov.

Cenj. naročila nasloviti **naravnost na „Zvezno tiskarno“ v Celju.**